

drang van al de vrienden, die in die dagen met mij samenwerkten, heb ik mij ten slotte gegeven.

Ik beken, dat ik de eigenaardige moelijkheden, die ik van Dr. Kuyper destijds ondervond, toen niet ten volle heb begrepen. Dat zij samenhangen met zijne waanvoorstelling omtrent het opzet tot omverwerping van het Kabinet-de Meester, is mij eerst *later* gebleken, toen Dr. Kuyper grieven bij mij inbracht, tot mijne verwondering, omdat ik gevoelde, dat het recht om grieven te hebben aan mijne zijde was, en ik (want ik houd daar niet van) van dat recht geen gebruik gemaakt had.

Toen ik met medewerking van enkele mijner ambtgenooten met alle zachtmoedigheid zijne grieven had beantwoord, heb ik *natuurlijk gedacht, dat hij, beter ingelicht, zijne verdenking had laten varen.*

Niettemin kreeg het Kabinet voortdurend in *De Standaard* allerlei speldeprikken, zooals over het „wagenschot”, en zelfs schreef Dr. Kuyper in 1908 een brief aan de kiesvereniging te Ommen, waarin het werd voorgesteld alsof het Kabinet, eerst minder beslist rechts, eene wending naar rechts had gemaakt, waardoor het hem nu eerst mogelijk werd het te steunen. Natuurlijk werd ook deze onjuiste voorstelling door mij namens het geheele Kabinet beslist terug gewezen, maar hij had daarmede aan de linkerzijde een wapen in de hand gegeven, dat zij, aanvankelijk vruchteloos, maar later met veel succes, tegen ons heeft gehanteerd.

Tot „bezieling” van de vrienden heeft Dr. Kuyper door deze houding zeker niet bijgedragen. Den eenvoudigen steun, de saambindende medewerking, zooals wij die aan het Kabinet-Kuyper geschonken hebben, en die ook de verschillende elementen, waaruit de coalitie bestaat, bijeenhoudt, hebben wij van Dr. Kuyper niet gehad. Er was altijd een half verborgen wantrouwen.

Ik zal er slechts van zeggen, dat daardoor de verhouding niet gemakkelijk was.

Het is in het najaar van 1913 aan mij, en het is thans in het openbaar gebleken, dat bij dit alles de onware voorstelling, die Dr. Kuyper aangaande mijne bedoelingen koestert, (en wel zooals nu blijkt al deze 7 jaar) eene groote rol, vermoedelijk de hoofdrol heeft gespeeld.